

Лютова А.В.,

здобувачка вищої освіти

Харківський національний технічний університет

сільського господарства імені Петра Василенка

МОНАРХІЯ ЯК ФОРМА ДЕРЖАВНОГО ПРАВЛІННЯ

Науковий курівник:

Н. О. Бондар

кандидат історичних наук, доцент

Монархічне правління, як правило, характеризується стійкістю, стабільністю, довготривалістю, оскільки зумовлюється сутністю держави станово-кастового суспільства, його монархічною формою. Історія державно-організованого суспільства свідчить, що монархія як історичний тип форми державного правління є одним із найдавніших. Він сформувався ще за часів появи держави в суспільствах ранніх землеробських культур, де організація влади, здійснювана на жорстко централізованій основі, була найефективнішою, зрозумілою, відповідала найсуворішій регламентації сільськогосподарського виробництва, духовному світові хліборобів-общинників. Духовною її основою було те, що в їх патріархальній свідомості побутувало уявлення про природну нерівність людей, їх диференціацію за майновим становищем, званням, місцем у соціальній ієрархії. На основі цього відбувався й поділ суб'єктів державного спілкування (населення) за походженням "на тих, хто допущений і тих, хто не допущений до здійснення верховної влади". Саме закріплена у праві соціальна нерівність населення є джерелом і живильним середовищем монархічної влади упродовж тривалого історичного періоду.

Залежно від обсягу і характеру повноважень глави держави – монарха і повноти його влади монархії можна поділити на необмежені і обмежені.

До історичних форм необмежених монархій належать деспотія, насамперед східна, та абсолютна монархія. Деспотія – форма державного правління, за якої вся влада належить монарху і нічим не обмежується.

Абсолютна монархія, що сформувалася в Європі на етапі пізнього середньовіччя (XVI-XVII ст.), була «покликана» підтримати суспільну будову, яка похитнулася з розкладом феодалізму та зародженням основних буржуазних відносин. Зігравши упродовж певного часу позитивну роль у світовому історичному процесі, абсолютна монархія поступилася (не без революцій) більш прогресивним формам державності. Нині абсолютна монархія зберегла основні свої ознаки передусім на арабському Сході, зокрема в таких країнах, як Бахрейн, Бруней-Даруссалам, Катар, Об'єднані Арабські Емірати, Оман, Саудівська Аравія. Її живучість пояснюється наявністю сприятливої соціально-економічної бази та відсутністю характерних для класичного абсолютизму гострих соціальних суперечностей.

До обмеженого виду монархії зараховують насамперед дуалістичну монархію, історичною попередницею котрої була станово-представницька монархія. Дуалістична монархія, будучи перехідною формою державного правління від монархії до поліархії, містить елементи монархії та незначні складники парламентської форми правління. Монархічні ознаки: главою держави є монарх, котрий володіє основними перевагами у сфері виконавчої влади (формує уряд, відповідальний перед ним, керує збройними силами, поліцейськими та іншими правоохоронними органами країни тощо), може призначати членів верхньої палати парламенту, розпускати його, накладати вето на прийнятті парламентом законопроекти.

Література:

1. Воронянський О. В., Зайончковський Ю. В., Романова С. С. Політологія з модулем «Україна, Європа, світ». Харків, ХНТУСГ імені Петра Василенка, 2021. 180 с.